

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

Сергій ШИНКАРЕНКО^{1*} <https://orcid.org/0000-0002-8589-4554>

УДК 332.1:69.003:338.242

ОГЛЯДОВА СТАТТЯ

¹Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій

Листування – *shinkars19@gmail.com

Ключові слова: девелопери, суспільно-географічні підходи, державно-приватне партнерство, інституційна спроможність, інноваційний розвиток.

Анотація: У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти взаємодії між державою та девелоперськими компаніями в різних географічних контекстах, включаючи приклади країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та Китаю. Особливу увагу приділено ролі державно-приватного партнерства, що має ключове значення для стимулювання інноваційного розвитку, розбудови інфраструктури, залучення інвестицій та забезпечення сталого зростання національної економіки. Крізь призму порівняльного аналізу, автор статті виявляє подібності та відмінності в моделях взаємодії держави та бізнесу, показуючи, яким чином нормотворча база, ступінь прозорості регуляторних механізмів і рівень інституційної спроможності впливають на ефективність реалізації спільних проєктів.

Важливим є досвід ЄС у створенні правових та фінансових інструментів для підтримки малих і середніх підприємств, що, у свою чергу, сприяє збалансованому регіональному розвитку та вирівнюванню економічних диспропорцій. У США, де держава виступає переважно фасилітатором і каталізатором, наочно демонструється, як грамотна політика в галузі інновацій може забезпечити динаміку зростання в IT-секторі та суміжних галузях, залучаючи значні обсяги венчурного капіталу та створюючи сприятливий бізнес-клімат. Китайський підхід, заснований на «ринковому соціалізмі» з державною домінантою у стратегічно важливих секторах, показує, що концентрація ресурсів у пріоритетних напрямках може прискорити індустріалізацію та технологічне оновлення, водночас вимагає ефективних механізмів управління й належного нагляду. Завдяки дослідженню стає очевидним, що Україна має потенціал інтегрувати кращі світові практики, беручи до уваги власні соціально-економічні особливості та нормативно-правове середовище. Однак на заваді ефективній співпраці між державою та девелоперськими компаніями можуть стояти проблеми корупції, нестача прозорості та надмірна бюрократизація. Автор наголошує, що для успішної імплементації міжнародного досвіду важливу роль відіграють реформи децентралізації, інституційне зміцнення, а також державна політика, спрямована на створення сприятливого бізнес-середовища та вдосконалення процесів державно-приватного партнерства.

2024, 849; DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2024.849.143-153>

 Open Access. © 2024 С. ШИНКАРЕНКО

опубліковано у Чернівецькому національному університеті

Ця робота ліцензується відповідно до

CC BY-NC-ND із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Без Похідних 4.0 Міжнародна

1. ВСТУП

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями є ключовим чинником економічного розвитку, формування сучасної інфраструктури та створення умов для інновацій. У різних країнах світу такі відносини демонструють суттєві відмінності, обумовлені історичними, політичними та економічними умовами. У розвинених державах ефективні механізми регулювання забезпечують баланс між державними інтересами та ринковою свободою, сприяючи сталому розвитку та інноваціям. Натомість у країнах з перехідною економікою цей баланс часто порушується через корупцію, слабкість інституцій та нерівномірний доступ до ресурсів. Україна, яка прагне інтеграції до європейського економічного простору та модернізації власної економіки, стикається з численними викликами у цій сфері. Зокрема, недостатня прозорість, слабкість нормативно-правової бази та низька ефективність державно-приватного партнерства перешкоджають ефективній співпраці між державою та девелоперськими компаніями. У цьому контексті важливим є вивчення успішного міжнародного досвіду, такого як транснаціональна політика ЄС, інноваційні підходи США чи стратегічне планування Китаю. Дослідження шляхів інтеграції цих моделей в український контекст дозволить не лише подолати існуючі бар'єри, а й створити стійкі механізми для розвитку інфраструктурних проектів, залучення інвестицій та впровадження інновацій. Аналіз міжнародного досвіду є необхідним для формування адаптованих рішень, які враховуватимуть специфіку української економіки, посилюючи її конкурентоспроможність на ринку.

Метою статті є комплексне дослідження міжнародного досвіду взаємодії між державою та девелоперськими компаніями, зокрема моделей, реалізованих у країнах Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та Китаї, та визначення шляхів їх адаптації до українського контексту. Дослідження спрямоване на виявлення ефективних механізмів державно-приватного партнерства, які сприятимуть сталому розвитку, модернізації інфраструктури, залученню інвестицій і підвищенню конкурентоспроможності економіки України в умовах європейської інтеграції та глобальних викликів.

2. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Методологія дослідження базується на використанні комплексного підходу, що поєднує якісні та кількісні методи аналізу для забезпечення системного вивчення взаємодії між державою та девелоперськими компаніями в різних географічних контекстах. Основним завданням є визначення шляхів адаптації успішного міжнародного досвіду до українського середовища з урахуванням його соціально-економічних і політичних особливостей.

Порівняльний аналіз застосовувався для дослідження моделей співпраці держави та девелоперів у розвинених країнах, таких як Європейський Союз і США, а також у країнах, що розвиваються, зокрема в Китаї. Цей підхід дозволив оцінити нормативно-правові рамки, фінансові інструменти та інституційні механізми, які забезпечують ефективну взаємодію між державою та бізнесом. Для врахування специфіки українського контексту проводився контекстуальний аналіз, спрямований на оцінку соціально-економічних, політичних та інституційних умов, що впливають на співпрацю з девелоперами. Цей етап включав аналіз історичних факторів, стану інфраструктури, нормативно-правової бази та інвестиційного клімату в Україні. Ключову роль у дослідженні відіграв аналіз міжнародних прикладів, що забезпечило детальний розгляд успішних прикладів співпраці, таких як інноваційна екосистема Кремнієвої долини у США, спеціальні економічні зони в Китаї та реалізація інноваційних проектів у країнах ЄС, зокрема в Польщі та Німеччині. Емпіричний аналіз включав збір і узагальнення статистичних даних, що стосуються розвитку девелоперської діяльності, залучення інвестицій та реалізації інфраструктурних проектів в Україні та закордоном. Це дозволило створити об'єктивну базу для оцінки ефективності різних

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

підходів. Дослідження також спиралося на огляд літературних джерел та звітів міжнародних організацій, таких як Світовий банк, МВФ та Європейська комісія. Поєднання різних методів дослідження забезпечило комплексне висвітлення проблематики та дозволило інтегрувати теоретичні та практичні аспекти. Такий підхід сприяв визначенню ефективних механізмів адаптації міжнародного досвіду до умов України, що є ключовим для розробки рекомендацій щодо оптимізації співпраці між державою та девелоперськими компаніями.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Взаємодія держави та девелоперських компаній значно варіюється залежно від географічного контексту, формуючись під впливом історичних, політичних і економічних умов. У розвинених країнах ці відносини регулюються суворими нормативно-правовими рамками, що забезпечують сталий розвиток, конкуренцію та суспільні інтереси. Натомість у державах з перехідною економікою акцент робиться на залученні приватного капіталу для інфраструктурного розвитку, промислового зростання та регіональної інтеграції. Державний капіталізм дедалі більше впливає на глобальні стратегії розвитку. Як зазначає Іліас Аламї, підйом цієї моделі, особливо в Китаї, стимулював створення гібридних інструментів, таких як суверенні фонди, державні підприємства та національні банки розвитку. У країнах, що розвиваються, державна політика орієнтована на подолання розривів у розвитку через інфраструктурні інвестиції та промислову модернізацію, як це видно в успіхах Східної Азії. У розвинених країнах регулювання спрямоване на підтримку ринкової конкуренції та обмеження державного впливу на приватний капітал. Багатосторонні інституції, такі як Світовий банк і МВФ, визнають ефективність державного капіталізму в окремих регіонах, але висловлюють занепокоєння щодо його впливу на ринки, геополітику та ліберальний порядок. Аламї наголошує на важливості врахування регіональних специфік для розуміння глобальних трансформацій у відносинах між державою та бізнесом (Alami et al. 2021).

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями відображає складну динаміку, на яку впливають політичні, економічні та інституційні чинники, які суттєво варіюються в різних географічних контекстах. Як наголошується у дослідженні Vlasova et al. (2018) «Взаємодія бізнесу та влади як загроза економічній безпеці держави», співпраця між державними органами та бізнесом часто формується соціально-економічним середовищем та нормативно-правовою базою. У розвинених економіках держава, як правило, встановлює надійні механізми регулювання та нагляду за підприємницькою діяльністю, забезпечуючи конкуренцію, інновації та дотримання цілей суспільних інтересів. У таких умовах девелоперські компанії працюють у структурованих рамках, де державна підтримка часто включає субсидії, податкові пільги та доступ до фінансування. Однак ці переваги врівноважуються заходами підзвітності для запобігання викривленням ринку та забезпечення прозорості. І навпаки, на ринках, що розвиваються, взаємодія бізнесу та держави часто стикається зі значними проблемами. Власова та інші зазначають, що такі проблеми, як бюрократична неефективність, корупція та високі транзакційні витрати, перешкоджають ефективній співпраці. Незважаючи на зусилля держави, спрямовані на заохочення малих і середніх підприємств (МСП) за допомогою субсидій та інституційної підтримки, ієрархічний і часто непрозорий характер структур управління обмежує потенціал синергетичного зростання. Крім того, автори визначають значну частину економічної активності в «тіньовій економіці», зумовлену недовірою до державної політики та уявними перешкодами на шляху до чесної конкуренції. Як у розвинених, так і в країнах з перехідною економікою відносини між державою та девелоперськими компаніями передбачають компроміси між заохоченням інновацій та економічною безпекою. Хоча державна підтримка може стати каталізатором зростання, вона створює ризик залежності, неефективності та політичного втручання (Vlasova et al. 2018).

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями в Сполучених Штатах, яку дослідила Олена В. Камко у книзі «Взаємодія науки, бізнесу та держави у сфері розвитку інноваційних проектів» (2017), ілюструє динамічну екосистему, що характеризується співпрацею, гнучкістю та інституційною підтримкою, особливо у сфері інновацій. Відмінною рисою цієї взаємодії є роль держави як посередника, а не безпосереднього контролера, заохочення партнерств, що сприяють інноваціям та економічному зростанню. Ключовим прикладом є Кремнієва долина, де взаємодія державної політики, академічних установ, таких як Стенфордський університет, і приватних підприємств створила всесвітньо визнаний інноваційний хаб. Участь штату історично включала підтримуючі законодавчі акти, такі як Закон Бея-Доула та Закон Стівенсона-Уайдлера про технологічні інновації, які роз'яснювали права інтелектуальної власності та заохочували комерціалізацію досліджень, що фінансуються з федерального бюджету. Крім того, фінансовані державою програми, такі як ініціативи «Дослідження інновацій у малому бізнесі» (*SBIR*) та ініціативи «Передача технологій малого бізнесу» (*STTR*), надали життєво важливу фінансову підтримку малим та середнім підприємствам, які займаються технологічним прогресом. У США підхід уряду наголошує на створенні сприятливих умов, а не на безпосередньому управлінні бізнесом.

Державне фінансування та ресурси часто використовуються для розвитку інфраструктури та нормативно-правової бази, яка підтримує інновації, очолювані приватним сектором. Держава також тісно співпрацює з академічними установами, сприяючи передачі знань та комерціалізації досліджень. Така співпраця очевидна в успіху Кремнієвої долини, який розпочався зі створення Стенфордським університетом Стенфордського індустріального парку для утримання талантів та заохочення підприємництва. Ця інституційна структура контрастує з більш централізованими моделями, які спостерігаються в інших країнах, підкреслюючи ринково-орієнтований підхід США. Приватний венчурний капітал відіграє домінуючу роль, що також стало можливим завдяки політиці держави щодо мінімального втручання в практику найму та корпоративні операції. Камко визначає цю модель як частину Y-економіки, де домінують ринкові механізми, приватна власність і максимізація прибутку, на відміну від X-економік, орієнтованих на перерозподіл. Модель демонструє потенціал взаємодії держави і бізнесу, заснованої на спільних цілях, мінімальному регулюванні і значному залученні приватного сектора, сприяючи створенню надійного середовища для інновацій і розвитку (Kamko 2017).

Отож, взаємодія між державою та девелоперськими компаніями в Сполучених Штатах, чому сприяють інформаційні технології, є прикладом моделі державно-приватного партнерства, де стратегічне управління та ринково-орієнтовані інновації об'єднуються для стимулювання економічного зростання та технологічного прогресу. Ця динаміка продовжує позиціонувати США як світового лідера як в економічній, так і в технологічній сферах.

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями в Європейському Союзі значною мірою залежить від присутності та ролі державних підприємств (ДП) у різних секторах, як зазначено у звіті Європейської комісії «Державні підприємства в ЄС: вивчені уроки та шляхи вперед у посткризовому контексті» (2016). Державні підприємства в ЄС є значними економічними гравцями, особливо в мережевих галузях, таких як енергетика, залізниця та будівництво. Вони поєднують комерційні та некомерційні цілі, часто слугуючи інструментами для урядів для забезпечення надання державних послуг, рівності в доступі та стратегічного контролю над критичною інфраструктурою. Наприклад, державні підприємства домінують у секторах, де існують природні монополії або високі вхідні бар'єри, таких як розподіл електроенергії та залізничні операції. Ці підприємства поширені як у старих країнах-членах ЄС, таких як Франція та Італія, так і в нових членах, таких як Польща та Словенія, часто як спадщина історичних економік, контрольованих державою. Порівняння ефективності між державними підприємствами та приватними підприємствами в ЄС виявило нюанси

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

результатів. У той час як приватні компанії часто перевершують державні підприємства за рівнем прибутковості та ефективності, державні підприємства демонструють стійкість під час економічних криз завдяки своїм неринковим цілям та державній підтримці. У регульованих секторах, таких як розподіл енергії, державні підприємства зазвичай працюють під більш жорстким державним наглядом, щоб збалансувати отримання прибутку з зобов'язаннями щодо надання державних послуг. Управління державними підприємствами є критично важливим фактором, що впливає на їх ефективність та вплив. Найкращі практики включають реформи, спрямовані на підвищення прозорості, розділення функцій власності та регулювання, а також забезпечення конкурентного нейтралітету. Приватизація була поширеним підходом у кількох країнах ЄС для підвищення ефективності та зменшення фіскального навантаження, особливо в контексті посткризових заходів жорсткої економії. Однак успіх таких реформ значною мірою залежить від додаткових ринкових та регуляторних змін для запобігання монополістичній практиці та забезпечення чесної конкуренції. Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями в ЄС демонструє важливість балансу між цілями суспільного добробуту та економічною ефективністю. Державні підприємства продовжують відігравати ключову роль в економіці ЄС, особливо в секторах, критично важливих для державної та економічної інфраструктури, в той час як реформи та зусилля з приватизації підкреслюють триваючу еволюцію їхньої ролі на конкурентному та інтегрованому європейському ринку ([European Commission 2016](#)).

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями на східній периферії Європейського Союзу відображає трансформаційну роль політики ЄС у формуванні промислових стратегій у залежних ринкових економіках (ДМЕ). За даними [Medve-Bálint, Šćepanović \(2019\)](#), транснаціональна промислова політика в ЄС поєднує жорстке регулювання конкуренції з політикою згуртованості, спрямованою на сприяння промисловій диверсифікації та підтримку малих і середніх підприємств (МСП). Ці механізми надають державам-членам інструменти для врівноваження залежності від іноземного капіталу та пом'якшення негативних наслідків глибокої інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості. Автори стверджують, що в той час як регулювання державної допомоги ЄС обмежує шкідливу конкуренцію за іноземні інвестиції, обмежуючи субсидії, фонди згуртованості сприяють інноваціям та місцевому економічному розвитку, особливо для МСП. Однак ефективне використання цих інструментів значною мірою залежить від внутрішньої інституційної спроможності держав-членів. Наприклад, Польща залучила ресурси ЄС для розвитку надійних мереж підтримки для МСП, що забезпечує більш інклюзивний розподіл коштів та стимулює внутрішні інновації. На противагу цьому, слабке інституційне середовище в Румунії призвело до концентрації коштів ЄС серед великих фірм з іноземним капіталом, що підриває ширші цілі розвитку. Медве-Балінт та Щепанович ілюструють цей контраст порівняльним дослідженням фінансування ЄС у автомобільному секторі Польщі та Румунії протягом програмного періоду 2007–2013 років. Їхні висновки підкреслюють, що в той час як Польща досягла більш збалансованого розподілу ресурсів для малого та середнього бізнесу, Румунія боролася з неефективністю та інституційною нестабільністю, обмежуючи вплив політики ЄС. Це дослідження підкреслює критичну роль внутрішнього державного потенціалу в опосередкуванні переваг транснаціональної промислової політики, припускаючи, що ефективність заходів ЄС залежить не лише від наданих ресурсів, але й від інституційних рамок та політичної стабільності держав-реципієнтів ([Medve-Bálint, Šćepanović 2019](#)).

[Kelemen, McNamara \(2021\)](#) досліджують роль Європейського Союзу як державотворчого суб'єкта, підкреслюючи його вплив на регулювання ринку та політичний розвиток у всіх його державах-членах. Їхня робота забезпечує критично важливу основу для розуміння того, як інтеграційні механізми ЄС взаємодіють із внутрішніми інституційними структурами, створюючи нерівномірний ландшафт політичного та економічного розвитку. Ця динаміка особливо

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

актуальна в контексті взаємодії ЄС з девелоперськими компаніями, оскільки вона підкреслює подвійну роль ЄС як регулятора та промоутера участі транснаціонального ринку. Автори стверджують, що інституційна архітектура ЄС відображає форму ринково-центричного державного будівництва, де політики надають пріоритет економічній інтеграції, водночас часто нехтуючи глибшою політичною та соціальною згуртованістю, необхідною для збалансованого розвитку. Цей фокус призвів до значних розбіжностей у тому, як держави-члени взаємодіють із нормативно-правовою базою та рамками розвитку ЄС. Наприклад, акцент ЄС на політиці конкуренції та лібералізації ринку обмежив здатність слабших держав-членів проводити традиційну промислову політику, тоді як його політика згуртованості надала можливості для економічної модернізації та регіонального розвитку. Взаємодія між ЄС та девелоперськими компаніями глибоко вкорінена в цей ширший контекст нерівномірного політичного розвитку. В економічно сильніших державах-членах, таких як Німеччина та Франція, нормативно-правова база ЄС узгоджується з добре розвиненими внутрішніми інститутами, що дозволяє ефективно впроваджувати промислову політику та підтримувати інновації. І навпаки, у менш розвинених державах-членах, особливо в Центральній та Східній Європі, поєднання слабких внутрішніх інституцій та жорстких ринкових правил ЄС часто обмежує здатність повною мірою використовувати наявні ресурси. Аналіз Келемена і Макнамари також звертає увагу на роль геополітичних факторів у формуванні цих взаємодій. На державотворчі зусилля ЄС впливає історична спадщина його держав-членів, включаючи їхній досвід війни, державотворення та економічної інтеграції. Ці спадщини впливають на здатність окремих держав брати участь у програмі розвитку ЄС, створюючи варіації в успішності транснаціональної політики, спрямованої на сприяння сталому зростанню та зменшенню регіональних диспропорцій. Робота Келемена та Макнамари є критично важливою лінзою для розуміння взаємодії між ЄС, його членами та девелоперськими компаніями. Їхній аналіз висвітлює проблеми узгодження ринкової інтеграції з нерівномірною інституційною спроможністю держав-членів, вказуючи на необхідність більш цілісного підходу до державотворення в межах ЄС (Kelemen, McNamara 2021).

Взаємодія між державою і девелоперськими компаніями в Китаї глибоко визначається домінуючою роллю держави в рамках промислового розвитку країни. Як підкреслює Альберто Габріеле у своїй статті «Роль держави в промисловому розвитку Китаю: переоцінка», підхід Китаю відображає унікальну модель «ринкового соціалізму», коли держава зберігає значний стратегічний контроль над ключовими секторами, інтегруючи ринкові механізми для сприяння економічному зростанню та технологічним інноваціям. Центральне місце в цій моделі займають державні підприємства (ДП) і державні підприємства, які складають основу промислової економіки Китаю. Незважаючи на значне скорочення їх чисельності з кінця 1990-х років у зв'язку з такими реформами, як політика «тримай велике, скидай маленьке», ці підприємства стали більшими і капіталомісткими, демонструючи конкурентоспроможність з точки зору продуктивності та прибутковості в порівнянні з приватними підприємствами. Державні підприємства, зокрема 149 конгломератів, керованих Комісією з нагляду та управління державними активами (SASAC), домінують у критично важливих секторах, таких як енергетика, телекомунікації та важка промисловість, часто випереджаючи приватних колег у науково-дослідній діяльності. Промислова політика Китаю також значною мірою залежить від використання системних зовнішніх економік. Через інвестиції в інфраструктуру, освіту та наукові дослідження держава покращує операційне середовище як для державних, так і для приватних підприємств. Акцент китайського уряду на науці та технологіях (*S&T*) та дослідженнях і розробках (*R&D*) позиціонує країну як світового лідера в галузі інновацій, а державний сектор є рушійною силою значної частини науково-дослідної діяльності. Університети, державні науково-дослідні інститути та пов'язані з державою підприємства активно співпрацюють, створюючи

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

надійну національну інноваційну систему. У той час як критики ставлять під сумнів ефективність розвитку, керованого державою, Габріеле стверджує, що модель Китаю – це не тимчасовий етап на шляху до повного капіталізму, а особлива система стратегічного планування, що розвивається. Ця структура поєднує ринкові стимули з державним наглядом, забезпечуючи відповідність економічного розвитку національним цілям. Більше того, багато нібито приватних компаній, таких як *Huawei*, отримують значну вигоду від державної підтримки, розмиваючи межі між державним і приватним секторами унікальними для траєкторії розвитку Китаю способами. Зберігаючи стратегічний контроль над ключовими галузями промисловості та заохочуючи інновації за допомогою ініціатив, що підтримуються державою, Китай розробив парадигму розвитку, яка врівноважує динаміку ринку з централізованим наглядом (Gabriele 2010).

Таблиця. Взаємодія держави і девелоперських компаній в різних регіонах світу

Область	Особливості взаємодії	Ключові виклики	Приклади
Розвинені економіки (ЄС)	Нормативно-правова база забезпечує стійкість, конкуренцію та інновації; орієнтація на баланс державних і приватних інтересів.	Баланс між лібералізацією та цілями суспільного добробуту; вирішення розбіжностей між сильнішими та слабшими економіками.	Транснаціональна політика в Польщі (просування малого та середнього бізнесу) у порівнянні з Румунією (концентрація ресурсів у великих компаніях).
Країни з економікою, що розвивається (Китай)	Державний капіталізм з домінуючими державними підприємствами; інтеграція динаміки ринку та централізованого планування; зосередженість на інноваціях та модернізації промисловості.	Надмірна залежність від моделей, що підтримуються державою; геополітична напруженість; ризики неефективності в секторах, де домінує держава.	Спеціальні економічні зони (СЕЗ) Китаю, розвиток Huawei за підтримки держави.
Країни з перехідною економікою (Східна Європа)	залежність від іноземного капіталу; обмежений політичний простір для внутрішнього розвитку; залежність від фінансування ЄС для промислової диверсифікації.	Слабкі інститути; корупція; обмежена здатність ефективно використовувати підтримку ЄС.	Фінансування автомобільного сектору в Польщі (включно) проти Румунії (несправедливий розподіл).
США	Державно-приватне партнерство; мінімальний прямий державний контроль; акцент на інноваційних екосистемах; підтримка МСП за рахунок федерального фінансування.	забезпечення рівного доступу до ресурсів; усунення прогалин у регуляторному нагляді за технологічними інноваціями.	інноваційна екосистема Кремнієвої долини; Програми SBIR/STTR для розвитку технологій.

Така взаємодія, досліджена в роботі Рафаеля Моури «Industrialização, Desenvolvimento e Emparelhamento Tecnológico no Leste Asiático», розкриває глибоку роль держави як керівної сили в індустріалізації та технологічному прогресі країни. Стратегія розвитку Китаю часто характеризується унікальним поєднанням ініціатив держави та вибіркової лібералізації ринку, що відіграло важливу роль у сприянні його швидкій економічній трансформації. Китайський підхід до розвитку поєднує в собі елементи держави, що розвивається, з його виразними характеристиками соціалістичної ринкової економіки. Китайський уряд стратегічно втручається в економіку, щоб визначати промислові пріоритети, спрямовувати інвестиції та керувати зростанням державних підприємств (ДП) у ключових секторах, таких як технології, важка промисловість та інфраструктура. Державні підприємства є не лише рушієм економічного зростання, а й інструментами для досягнення більш широких соціальних і політичних цілей. Під керівництвом Ден Сяопіна та наступних адміністрацій Китай прийняв подвійну стратегію: збереження державного контролю над стратегічними секторами з одночасним відкриттям окремих сфер для іноземних інвестицій та ринкової конкуренції. Ця гібридна модель дозволила Китаю отримати вигоду від іноземних технологій і досвіду, одночасно захищаючи свою внутрішню промисловість і заохочуючи місцеві інновації. Рафаель Моура підкреслює, що промислова політика Китаю була центральною для його технологічного наздоганяння та промислової модернізації. Ця політика включає масштабні

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

інвестиції в освіту, дослідження та розробки, інфраструктуру, а також створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) для залучення прямих іноземних інвестицій. Ці зони слугують інкубаторами для експериментів з ринково-орієнтованими реформами та центрами для інтеграції Китаю в глобальні ланцюжки доданої вартості. Однією з відмінних рис китайської моделі є акцент на довгостроковому плануванні, при цьому промислова політика часто реалізується за допомогою п'ятирічних планів. У цих планах окреслюються стратегічні пріоритети та виділяються ресурси для забезпечення узгодженості між економічними цілями та національними цілями. Здатність держави мобілізувати ресурси та координувати дії на різних рівнях влади та промисловості стала критичним фактором успіху Китаю (Moura 2022).

Взаємодія між державою та девелоперськими компаніями формується під впливом історичного, політичного та економічного контексту, створюючи чіткі закономірності в різних географічних регіонах. У розвинених економіках жорстка нормативно-правова база гарантує, що ця взаємодія узгоджується з цілями сталого розвитку, ринковою конкуренцією та суспільними інтересами. На противагу цьому, країни, що розвиваються, та перехідні ринки зосереджуються на залученні приватного капіталу для інфраструктури та промислового розвитку, стикаючись із такими проблемами, як корупція, інституційна неефективність та нестабільність ринку. Країни з економікою, що розвивається, такі як Китай, демонструють капіталістичні моделі, керовані державою, які стратегічно поєднують ринкові механізми з централізованим наглядом для сприяння інноваціям та економічному зростанню. У ЄС транснаціональна промислова політика, підтримана фондами згуртованості та регулюванням державної допомоги, намагається гармонізувати ринкову інтеграцію з регіональним розвитком. Однак результати значною мірою залежать від внутрішньої інституційної спроможності, як це видно на контрастних прикладах Польщі та Румунії. Аналогічним чином, американська модель надає пріоритет партнерству між державою, приватними розробниками та академічними установами, заохочуючи інновації за допомогою підтримуючого законодавства та фінансових стимулів. Китайська модель «ринкового соціалізму», що включає домінуючі державні підприємства та довгострокове планування, відображає унікальне поєднання централізованого контролю та ринкової динаміки, що сприяє швидкій індустріалізації та технологічному прогресу.

Взаємодія держави та девелоперських компаній в Україні має значний потенціал для адаптації та застосування кращих світових практик, особливо з огляду на поточні реформи в країні, прагнення до європейської інтеграції та зусилля з модернізації економіки. Географічне положення України як мосту між ЄС та східними ринками, у поєднанні з її викликами державотворення та інституційного реформування, створює середовище для застосування різноманітних моделей взаємодії держави та бізнесу, які спостерігаються у всьому світі.

Спираючись на досвід у різних географічних контекстах, Україна може запозичити елементи з успішних моделей у розвинених економіках, ринках, що формуються, та перехідних державах для оптимізації свого підходу до відносин між державою та бізнесом. Ця адаптація може допомогти стимулювати інновації, сприяти сталому розвитку та підвищенню економічної конкурентоспроможності, одночасно вирішуючи давні інституційні проблеми. Європейський Союз пропонує цінну інформацію про структурування взаємодії між державою та розробником за допомогою надійної нормативно-правової бази та стратегічної політики згуртованості. Зосереджуючись на сталому розвитку, конкуренції та суспільному добробуті, ЄС успішно створив середовище, яке збалансовує стимули приватного сектору з суспільними благами. Україна могла б наслідувати ці принципи, залучаючи міжнародне фінансування, таке як програми згуртованості ЄС, для підтримки інфраструктури, регіонального розвитку та зростання малого та середнього бізнесу. Ключовим висновком з моделі ЄС є важливість інституційної спроможності: як видно з прикладу Польщі, добре організована адміністративна структура має важливе значення для ефективного розподілу

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

коштів та сприяння інклюзивному розвитку, який Україна може відтворити, зміцнивши свої агенції регіонального розвитку.

Модель Китаю, керована державою, демонструє стратегічні переваги збереження контролю над ключовими галузями при одночасному використанні ринкових механізмів для стимулювання індустріалізації та технологічного прогресу. Україна може адаптувати цей підхід, зосередившись на секторах, критично важливих для національних інтересів, таких як енергетика, сільське господарство та технології. Створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) або інноваційних хабів, за зразком Китаю, могло б залучити інвестиції, стимулювати регіональний розвиток і технологічний потенціал. Акцент Китаю на довгостроковому плануванні та державно-приватному співробітництві в галузі досліджень і розробок може спрямувати Україну на побудову диверсифікованої та орієнтованої на інновації економіки.

Американська модель державно-приватного партнерства підкреслює роль співпраці у сприянні інноваціям та регіональному економічному зростанню. Такі програми, як ініціатива Small Business Innovation Research (SBIR), демонструють, як цільова державна підтримка може стимулювати підприємницьку діяльність та сприяти технологічному прогресу. Україна може впровадити аналогічні механізми для підтримки свого зростаючого технологічного та ІТ-секторів, створюючи синергію між державними ресурсами, приватними інвестиціями та академічними дослідженнями. Зміцнення зв'язків між університетами, бізнесом та урядом може відтворити інноваційні екосистеми, які спостерігаються в таких регіонах, як Кремнієва долина, з урахуванням можливостей України.

Адаптація цих глобальних моделей вимагає вирішення існуючих проблем України, включаючи корупцію, слабкі інституційні рамки та економічні наслідки конфлікту, що триває. Інституційні реформи та підвищення прозорості у відносинах між державою та бізнесом мають вирішальне значення для розбудови довіри та забезпечення ефективної реалізації стратегій розвитку. Однак поточні реформи децентралізації в Україні надають можливість розширити можливості органів місцевого самоврядування, сприяючи більш адаптованому підходу до співпраці держави та розробника. Взаємодія України з девелоперськими компаніями є ключовим моментом, маючи потенціал спиратися на світові практики, адаптовані до власного контексту. Включивши елементи регуляторних стратегій та стратегій згуртованості Європейського Союзу, державної промислової політики Китаю та інноваційної моделі ДПП Сполучених штатів Америки, Україна може створити гібридну систему, яка сприятиме сталому розвитку та економічній модернізації. Ці зусилля дозволять Україні посилити свою стратегічну позицію, інтегруватися в глобальні ланцюги доданої вартості та підвищити свою економічну стійкість в умовах конкурентного міжнародного ландшафту.

4. ВИСНОВКИ

Варто відзначити, що успішна взаємодія держави та девелоперських компаній формується під впливом низки факторів, зокрема історичних, політичних та економічних умов. Аналіз міжнародного досвіду свідчить про різні підходи, які можуть бути адаптовані до українських реалій. У розвинених країнах ефективно правове регулювання та прозорі механізми державно-приватного партнерства сприяють інноваціям, сталому розвитку й збалансованому врахуванню суспільних інтересів. Натомість у державах із перехідною економікою або ринках, що розвиваються, нерідко існують проблеми корупції, бюрократичних перешкод та неефективного розподілу ресурсів, що знижує потенціал девелоперського сектору. Досвід Європейського Союзу свідчить про важливість інституційної спроможності та застосування механізмів згуртованості, коли державні програми й фонди координуються для підтримки малих і середніх підприємств та збалансованого регіонального розвитку. Приклад Сполучених Штатів демонструє дієвість державно-приватного партнерства, коли держава не виступає прямим контролером, а діє радше як

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

посередник і каталізатор інновацій, підтримуючи інфраструктуру та надаючи фінансові стимули. Китайська модель «ринкового соціалізму» акцентує увагу на стратегічному контролі держави над критично важливими секторами, інтегруючи ринкові механізми й активно залучаючи іноземні інвестиції, що дозволяє досягати швидкої індустріалізації та технологічного прориву.

Для України, яка прагне посилити економічну стійкість і конкурентоспроможність, особливо важливим є поєднання сильних регуляторних основ і державно-приватної співпраці з урахуванням найкращих світових практик. Досягнення сталого розвитку в інфраструктурних проектах, зміцнення інвестиційної привабливості та підвищення інноваційного потенціалу залежать від побудови прозорих механізмів взаємодії між урядовими установами та бізнесом. Запровадження елементів європейських програм згуртованості, китайських моделей спеціальних економічних зон і американських інструментів фінансування (*SBIR/STTR*) може стати рушієм стрімких економічних змін. Належна увага має бути приділена подоланню корупції, розбудові довіри й ефективності державних інституцій. Такий комплексний підхід дозволить Україні інтегруватися в міжнародні ланцюги доданої вартості та запровадити сучасні практики, що забезпечать сталий розвиток і модернізацію національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Alami, I., Dixon, A., & Mawdsley, E. (2021). State Capitalism and the New Global D/development Regime. *Antipode*, (53), 1294-1318. <https://doi.org/10.1111/anti.12725>
2. Gabriele, A. (2010). The Role of the State in China's Industrial Development: A Reassessment. *Comparative Economic Studies*, 52(3), 325-350. <https://doi.org/10.1057/ces.2010.11>
3. Kamko, E. V. (2017). Interaction of science, business and state in the sphere of innovative projects development: comparative analysis by the example of Russia, USA and China. *Actual Problems of Economics and Law*, 11(3), 5-15. <https://doi.org/10.21202/1993-047x.11.2017.3.5-15>
4. Kelemen, R. D., & McNamara, K. R. (2021). State-building and the European Union: Markets, war, and Europe's uneven political development. *Comparative Political Studies*, 55(6), 963-991. <https://doi.org/10.1177/00104140211047393>
5. Medve-Bálint, G., & Šćepanović, V. (2019). EU funds, state capacity and the development of transnational industrial policies in Europe's Eastern periphery. *Review of International Political Economy*, 27(5), 1063-1082. <https://doi.org/10.1080/09692290.2019.1646669>
6. Moura, R. (2022). *Industrialização, Desenvolvimento e Emparelhamento Tecnológico no Leste Asiático: Os casos de Japão, Taiwan, Coreia do Sul e China*. Rio de Janeiro : Instituto de Economia da UFRJ.
7. Vlasova, M., Stepchenkova, O., Lobanova, I., & Smirnova, A. (2018). Interaction between business and government as a threat to the economic security of the state. *MATEC Web of Conferences*, (170), 01031. <https://doi.org/10.1051/mateconf/201817001031>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

8. *European Commission* (2016). State-Owned Enterprises in the EU: Lessons Learnt and Ways Forward in a Post-Crisis Context (Institutional Paper 031). Directorate-General for Economic and Financial Affairs. [Джерело](#)

S. Shynkarenko

Interaction between the state and development companies: ways to integrate international experience in Ukraine

Keywords: developers, socio-geographical approaches, public-private partnership, institutional capacity, innovative development.

Abstract: The article discusses the theoretical and practical aspects of interaction between the state and development companies in different geographical contexts, including the examples of the European Union, the United States of America and China. Particular attention is paid to the role of public-private partnerships, which is key to stimulating innovative development, building infrastructure, attracting

С. Шинкаренко.

Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні

investment and ensuring sustainable growth of the national economy. Through the prism of comparative analysis, author identified similarities and differences in the models of interaction between the state and business, showing how the legal framework, the degree of transparency of regulatory mechanisms, and the level of institutional capacity affect the effectiveness of joint projects.

The EU's experience in creating legal and financial instruments to support small and medium-sized enterprises is important, which, in turn, contributes to balanced regional development and the equalization of economic imbalances. The United States, where the state acts mainly as a facilitator and catalyst, clearly demonstrates how a competent innovation policy can ensure growth dynamics in the IT sector and related industries, attracting significant amounts of venture capital and creating a favorable business climate. China's approach based on «market socialism» with state dominance in strategically important sectors shows that concentrating resources in priority areas can accelerate industrialization and technological upgrading, while requiring effective governance mechanisms and proper oversight. The study makes it clear that Ukraine has the potential to integrate the best international practices, taking into account its own socio-economic characteristics and regulatory environment. However, corruption, lack of transparency, and excessive bureaucratization may hinder effective cooperation between the state and development companies. The author emphasizes that decentralization reforms, institutional strengthening, and public policy aimed at creating a favorable business environment and improving public-private partnership processes play an important role in the successful implementation of international experience.